

Communication to the EC country desk officers

Prepared by Integro Association and members of the National Coalition INTELLECT

1. Към настоящия момент, в България не е реализирано обществено обсъждане на стратегическия документ за ромите след 2020. Неформално получихме информация от НКТ за ромите, че няма да се изработи нова стратегия, а ще се удължи срокът за действие на настоящата до 2030. Не е ясно, обаче, как ще стане това. НКТ е изпратила на министерствата темплейт План за действие за изпълнение на НСИР и е поискала от тях до 15 юли да попълнят мерките, които ще реализират. Само МОН е отказал да направи това, защото считали, че няма нужда от специална стратегия и план за роми. Това е забавило изработването на плана за изпълнение на НСИР след 2020. Очакваше се след 15 юли планът да бъде консултиран с НПО, но поради забавянето от страна на МОН, това все още не се случва.

Предложението на Асоциация Интегро към ЕК и националните власти на България е следващият стратегически документ за ромите да акцентира върху **равенството и участието** на ромите, в това число да се изведе като приоритет и приобщаването на ромите, живеещи в бедност, социално изключване и маргинализация.

2. Участие на ромски представители в Работните Групи (РГ) за разработването на новите оперативни програми 2021-2027 (ОП)

- Има представители на НПО в РГ за ОПРР, ОПРЧР, ОПНОИР, ОП Храни, ПРСР и ПС.

- Общо за всички нови ОП установяваме, че анализите им не са достатъчно детайлни по отношение на нуждите на ромската общност, което се отразява на приоритизирането на мерки, насочени към разрешаване на проблемите им. Предполагаме, че това ще доведе отново до липса на проекти за ромските нужди в инвестиционните програми на общините.

- Смятаме, че е нужно да се гарантират както таргетирани мерки за адресиране на уждите на ромите в новите оперативни програми, така и майнстрийм подход за адресиране на нуждите на ромите. Повечеето общински власти припознават, но не приоритизират

жилищните и инфраструктурните нужди на ромите. В повечето случаи, кметовете не са склонни да включват проекти за подобряване на инфраструктурата в ромските квартали в инвестиционните програми на общинските планове за интегрирано развитие, защото имат очаквания за таргетирано финансиране за такива проекти. В по-голямата си част, властите на местно и национално ниво считат, че са достатъчни мерки за образование и заетост, за да адресират социалното изключване и маргинализацията на ромите.

- Считаме, че е нужно да се залагат по-конкретни индикатори на ниво ОП, с които да се измери разрешаване на проблеми и нужди на ромите в уязвимо положение. Напр., в годишния доклад на ОПРР за 2019 се отчита общ индикатор „население, ползващо подобрени социални услуги“ или „брой рехабилитирани жилища в градските региони“, които не дават информация дали са посрещнати идентифицирани жилищни нужди на уязвимо ромско население. Вместо това, би следвало да се залага индикатор „Брой ромско население, ползващо подобрени социални услуги“, „км подобрена улична инфраструктура в ромски квартали“, „брой ромски домакинства, с разрешени жилищни нужди чрез настаняване в социални жилища“ и др. подобни.

- Междудругото, наблюденията ни досега в общините, в които работим и които имат проекти за социални жилища, показват, че Общинските Съвети приемат наредби с критерии, които ограничават настаняването на роми в изградените общински жилища (В България използват „общински жилища“, защото липсвала дефиниция за „социално жилище“). Така например, скоро установихме, че един от критериите за настаняване в общинско жилище, изградено по проект, финансиран от ОПРР, е настаненото лице да има постоянна работа, защото така щяло да може да покрие наема. Това автоматично изключва най-бедните, дългосрочно безработни ромски семейства от възможност за попадане в такива жилища.

- Един от огромните проблеми, които ОП не успяват да адресират досега, е липсата на течаща питейна вода в множество ромски квартали, част от тях в регулация, други –не (Сливен, Луковит, Ловеч и мн.други). Има общини, напр. Луковит, които са изпълнили проекти по водния цикъл (по ОП Околна Среда), но са изключили ромските квартали и в момента, когато в условията на пандемията водата е с още по-голямо значение, хората

продължават да носят вода от км, защото дори нямат една обществена чешма в близост. Луковит е община, която печели доста проекти по най-различни ОП, но досега не търси истински начини да адресира този проблем. Добър пример в това отношение е община Добрич, която, изпълнявайки проект от водния цикъл, успя да разреши не само проблема с доставката на вода в ромските домакинства, но подобри и инфраструктурата на частите от ромския квартал, които са в регулацията на града. Но и там има ромски квартал извън регулация, с маргинализирано население, за което общината полага усилия за приобщаване чрез медиатори, достъп до социални услуги, училищни и извънкласни дейности и др. Нужен им е проект за жилищно подобряване, надявам се да го заложат в новия си План за интегрирано развитие на обикната (ПИРО).

- Не е ясно още кои общини ще са бенефициенти на ИТИ в новата ОПРР. Как малките общини ще могат да финансират заложените в ПИРО мерки, ако не са бенефициенти на ИТИ? Дали ПРСР ще заложи мерки за посрещане на жилищните нужди на ромите, за да могат малките общини също да имат възможност за изготвяне на жилищни и инфраструктурни проекти за ромите?

- Изключително тихо мълком мина обявата за набиране на членове от гражданския сектор за Регионалните Съвети за Развитие (РСР), които ще вземат решения за финансирането на проектите по ИТИ. Обявата е била публикувана на 16 август с 14 дневен срок за кандидатстване. Организацията просто са изпуснали срока, но вероятно това е дало възможност в РСР да се включат близки до правителството НПО.

- Също така, по отношение на гражданския сектор, не е прозрачен начинът за усвояване на средства от фонд за справяне с Ковид-последствията. На заседанието на КН на ОПРР на 8 септември случайно разбрах от въпрос на НСОРБ, че е обсъдено създаването на нова Приоритетна Ос (ПО) в рамките на настоящата ОПРР, която ще даде възможност да се финансират различни проекти, свързани с адресиране на последствията от Ковид 19. Ако ромските организации не участват в планирането на тези средства, ясно е, че нуждите на най-уязвимите роми отново няма да бъдат взети под внимание.

- По отношение на **ОП Храни**, досегашните ни наблюдения са, че тя не покрива голям кръг от нуждаещи се от храна семейства. Хиляди ромски семейства, предимно с по-млади

родители и деца, не са били в обхвата на тази ОП, въпреки че семействата живеят изключително бедно. Това е така, защото програмата предоставя хранителна помощ на групи, които вече са обхванати от различни мерки за социално подпомагане. Само че, въпросните ромски семейства не ползват никакви социални помощи и не са клиенти на АСП, защото родителите са ангажирани с работа в сивия сектор. В същото време, програмата осигурява помощ на не толкова нуждаещи се от храна възрастни хора, които не употребяват доставената им храна, а я изхвърлят или дават на животните си. Нужно е по-индивидуализирана оценка на нуждата от хранително подпомагане, а не да се доставя на калпак на всеки, които ползва някаква социална помощ.

Положителни елементи в новата ОП Храни са:

1. Предвидени са пакети за лична хигиена и хигиена на дома
2. Два пъти в годината ще се раздават детски храни, бебешка козметика и памперси за деца до 6м.
3. Деца над 10м. ще се получават храна от детските кухни безплатно, но само там където ги има /134 кухни в цялата страна/

Нужно е още:

1. Да се прецизират критериите за получаване на подкрепа. Да се въведе принцип за заявяване на нужда от подкрепа, особено за хора, които получават подкрепа от АСП извън месечното социално подпомагане
2. Да има възможност партньори от гражданския сектор на местно ниво да идентифицират потребители и да ги насочват за подпомагане
3. Да има флексибилна възможност за включване на хора, изпаднали в нужда поради непредвидени ситуации
4. Наредбата, определяща целевите групи, да бъде консултирана с НПО
5. Да се обмисли ваучерна система за подпомагане с храни, вместо да се правят големи обществени поръчки, които обикновено са предпоставка за корупция. Службите за социално подпомагане работят по случай и правейки оценка на семействата, биха могли да установят и необходимостта от подкрепа с храна, която семействата могат да закупят

срещу получен ваучер. Освен това, нужно е въвеждането на теренни социални асистенти, които проактивно да издирват и подпомагат бедни семейства извън обхвата на социалното подпомагане, за да имат достъп до мерките на социалното подпомагане и на други програми и проекти.

- По отношение на **ОПРЧР**: програмата може да прецизира по-ефективни мерки към младежи – роми, които допринасят най-много за високия % NEETs в България. По наши данни, проектите от Младежка Гаранция не достигнаха именно до тези младежи.

- Също така, програмата не би следвало да залага мерки за субсидирана заетост, която няма обществена значимост и допринася за затвърждаване на ниска мотивация за заетост у дългосроно безработни лица. Имаме предвид факта, че кметовете назначават по програми за субсидирана заетост, най-често до 1 година, безработни лица, за извършване на несъществени дейности, без да им осигуряват пълноценна анажираност, супервизия, подходяща подкрепа за мотивиране за заетост и за социално участие. Чрез участие в подобни проекти, тези лица създават нагласа за временна заетост, с непълен работен ден и с малко работни задължения. Когато им предлагат работа в частно предприятие, много често те отказват с аргумента, че там трябва да работят 8 часа за същите пари, които получават по субсидираната заетост – обикновено размера на МРЗ.

- ОПРЧР може да заложи мерки, най-често чрез иновации, за подкрепа на заетост сред ромските жени, които са една от най-отдалечени от ПТ групи. Подходящо е заетостта за ромските жени да се развие под формата на социално предприемачество, което може да доставя нужни за общността услуги.

- По отношение **ПРСР**: Направили сме предложение за детайлизиране на анализа и включване на нуждите на ромската общност. Принципно са приети част от предложенията ни, но има резистентност по отношение на включването на подходящи приоритети за адресиране на тези нужди.

- Смятаме, че е много важно включването на неадресираните нужди на ромите в CSRs, защото това е общият механизъм за изпълнение на европейските социални политики. Невключването на нуждите, проблемите, които срещат ромите и препоръки за нужните

мерки в CSRs е лош сигнал за правителствата и те ще продължават да маргинализират изпълнението на политиките за ромите, задълбочавайки по този начин още повече тяхното социално изключване и маргинализация, което няма да доведе до реализирането на принципите, залегнали в Европейски Стъл на сСоциалните Права.

- И не на последно място, в България продължава да се влошава контекстът за работа на НПО. НПО се изтласкват от процеса на правене на политики, все повече се провежда бутафорен консултативен процес, често без да се отчитат направените коментари и предложения от гражданските организации.

- В тази връзка, особено изтощаващо е партньорството, което са поели редица НПО в проектите на общините по интегрираната процедура за социално-икономиско интегриране на уязвими групи. Двата управляващи органа (УО) на ОПРЧР и ОПНОИР отказаха да дадат ясни насоки по отношение на средствата за административни разходи и оставиха това да се уреди между партньорите. Съответно, повечето от общините отказаха да дадат средства за административни разходи на партньорите НПО, а в същото време изискват от тях да осигурят координация на управляваните от тях дейности, както и да осигурят счетоводство и такси за банковите транзакции. Малкото общини, които се съгласиха да поделят административните разходи с партньорите НПО бяха уведомени от регионалните представители на ОПНОИР, че няма да им бъдат верифицирани средствата за административни разходи, които биха предоставили на партньорските - НПО. От своя страна, НПО разрешиха ситуацията по различни начини: една част назначиха фиктивни теренни сътрудници за работа в ромската общност, но вместо тях на практика си наеха счетоводители за проектите; друга част просто удържат част от възнаграждението на назначените от тях експерти и така заплащат счетоводни услуги и банкови такси; трета част се отказаха да управляват средствата и предоставиха на общините да изпълняват тяхната част от дейности, което е пълна катастрофа, предвид, че общините нямат нужната експертиза за тези дейности.

- От друга страна, двата УО изобщо не се стараят да осигурят интегрирано управление на тази процедура. Напротив, те разделиха договарянето и всеки от тях подписа свой отделен договор с бенефициентите. Въведоха различни изисквания за всичко възможно, така че на

ниво общини се създадоха по два екипа за управление – един за частта от проекта, финансирана от ОПРЧР, а друг – за частта от ОПНОИР. Изготвят се по два отчета, съответно за всеки УО. И тъй както на ниво УО не се провежда никаква комуникация и координация, на ниво община положението е същото – двата екипа не си комуникират, всеки е устремен да докара на отчитане дейностите, вместо реално изпълнение. Въобще не се интересуват от въздействията, дали дейностите постигат заложените цели, индикаторите се отчитат съвсем формално.

Всичко това е изключително демотивиращо, но преди всичко – неефективно по отношение на изразходените средства.

- Нужно е ЕК да намери начин за засилване на гражданските организации, включително чрез специален фонд за НПО. Необходимо е да се доразвие и Кодексът за партньорство, за да се гарантира равнопоставеното партньорство на гражданските организации в страните-членки.

- Интегро ще проведе няколко проучвания през идните месеци, които ще предостави за CSRs.